PRO DOMO

de

TH. SIMENSCHY

În revista «Studii și cercetări lingvistice», 1960, nr. 1, a fost publicată o lungă recenzie a lui Traian Costa, în care este criticată cartea mea: *Gramatica limbii sanscrite*, apărută în septembrie 1959. Critica tratează despre lipsuri, greșeli și mai ales despre faptul că gramatica mea ar fi copiată după aceea a lui Stenzler. Nu putem răspunde aici la toate obiecțiile lui Costa. Ne limităm numai la cele mai importante, și după ele se poate judeca atît restul cît și întreaga recenzie.

Să începem cu lipsurile. Prima lipsă pe care o găsește recenzentul în gramatica mea este că: „Spre deosebire de aproape toate celelalte gramatici sanscrite, ea nu cuprinde exerciții și nici bucăți de lectură" (p. 140, al. 1). Fiindcă manualul lui Stenzler, despre care va fi vorba pe larg mai încolo, pe lîngă gramatică mai cuprinde și texte și vocabular, Costa socotește că-i un cusur de neiertat faptul că manualul meu este o gramatică și nu o crestomație. Stenzler este pentru recenzent călăuza unică și sigură; alt autor, afară doar de Pāṇini, nu mai cunoaște. Consecința se va vedea îndată... și s-a și văzut. Continuăm: „Neașteptat este că dintr-un manual adresat în primul rînd filologilor clasici lipsesc aproape cu desăvîrșire comparațiile cu latina și greaca" (p. 140, al. 2). Dar în prefața cărții mele eu spun: „Această gramatică are drept scop de a servi ca bază pentru studiul limbii și literaturii sanscrite clasice. Pe lîngă aceasta, sperăm că ea va fi de folos și acelora care se ocupă cu gramatica comparată a limbilor indo-europene, în special a limbii grecești și a celei latinești" (p. 5). Deci gramatica mea nu se adresează în primul rînd filologilor clasici, ci în general tuturor oamenilor culți.

Tot în prefață stă scris, ceva mai departe (p. 6): „Deși această gramatică e descriptivă și urmărește un scop practic, n-am putut să nu arăt unele asemănări evidente între morfologia sanscrită și cea greacă sau latină. Ele au fost indicate numai acolo unde se impuneau oarecum de la sine. Am preferat însă să spun mai degrabă prea puțin decît prea mult, consecvent principiului de mai sus" (scil. *ne quid nimis*).

Urmează apoi alte lipsuri: „Nu se indică pronunția (sic) a șase sunete" (p. 140, al. 4). Care sînt acele sunete? E secret?

„În indicele sanscrit, scrie Costa, lipsesc cuvintele care servesc ca paradigmă" (p. 141, al. 4). Lipsesc, într-adevăr, toate cuvintele care servesc ca paradigmă de declinare, așa cum lipsesc și-n alte gramatici științifice, de pildă acea a lui Whitney, pentru că nu prezintă vreo importanță; în schimb nu lipsesc cuvintele care servesc ca paradigme de conjugare, pentru că ele au importanță, și aceasta se poate vedea la paragrafele respective.

Să trecem acum la greșeli. Ele sînt de două feluri: reale și imaginare. Greșeli reale și just relevate de recenzent sînt cele de tipar. Ele se datoresc mai ales faptului că, spre deosebire de ceea ce se întîmplă în astfel de cazuri, corectura a trebuit s-o fac numai eu; pe lîngă aceasta, ea trebuia făcută integral (adică toată cartea deodată) și într-un timp foarte scurt. Așa se face că mi-au scăpat neobservate greșeli ca cele de la § 345, 4, despre care recenzentul scrie:

https://biblioteca-digitala.ro

„Unele forme de intensiv citate în § 345, 4 îmi trezesc adînci bănuieli. . . formele enunţate de Th. Simenschy, *daridrç* şi *bharībhar*, nu apar la Whitney (în *Die Wurzeln, Verbalformen und primären Stämme der Sanskrit-Sprache*, Leipzig, 1885)". Şi recenzentul se întreabă cu prefăcută nedumerire: „Sau poate sînt tot greşeli de tipar?" Însă *bharībhr* apare în gramatica lui Whitney (1002 h şi 1003), iar *darīdrç* în aceea a lui Thumb (§ 596, 4). Cît despre forma *daridrç*, cu *i* în loc de *ī*, din gramatica mea, eu cred că este „tot o greşeală de tipar". Dar Costa este liber să creadă ce vrea.

Uneori apar şi-n recenzia lui Costa greşeli de tipar, destul de supărătoare pentru mine prin faptul că s-ar putea ca cititorul să mi le atribuie mie; astfel *bravāni* (p. 141, al. 1); *ā* în loc de *a* (p. 141); *a* indică în cartea mea un aliniat cu literă mică şi nu face parte din seria *ī*, *ū* şi *e* de la § 24; pe cînd la Costa stă: *a*, *ī*, *ū* şi *e*, ceea ce denaturează textul meu. Apoi greşeala de la p. 141, 19 din recenzia lui Costa: *na asi i iha*, în loc de: *na asti iha*. În sfîrşit greşeala *ūratamah* (p. 144, al. 1), în loc de *dūratamah*, tocmai acolo unde relevă greşeala mea: *duratarah*, *duratamah*, cu *u* în loc de *ū* (§ 150 al gramaticii mele). Aşa că *hanc veniam petimusque damusque vicissim*.

Pe lîngă greşelile de tipar, recenzentul îmi atribuie şi o serie întreagă de greşeli imaginare; astfel:

„Să presupunem că cei care vor utiliza această gramatică... vor fi în stare. . . să descifreze un text sanscrit. Dar ce fel de text sanscrit? Numai un text transcris în alfabetul latin — şi transcris nu în chipul cel mai fericit sau cel mai răspîndit" (p. 140, al. 3). De unde ştie Costa cum va fi transcris textul în alfabetul latin? Deocamdată eu nu am de gînd să public vreun text sanscrit nici în *devanāgarī* nici în transcriere. Iar dacă totuşi aş face aşa ceva, transcrierea ar fi cea întrebuinţată de Whitney, pe care am urmat-o şi în gramatica mea. Dacă Costa nu-i de acord cu această transcriere, trebuia să indice motivele, adică să arate ce anume sunete sînt transcrise greşit.

Ca şi Cicero, Costa *(si parva licet componere magnis)* uzează cam des de preteriţiune; astfel:

„Trec peste obiecţiile privind sistemul de transcriere utilizat de Th. Simenschy (deosebit în mai multe puncte de cel adoptat în 1894 de al zecelea congres internaţional al orientaliştilor)" (p. 140, al. 4).

Care sînt acele puncte? Şi cu toate că „trece peste", Costa continuă: „semnalez însă că pe *anusvāra* Th. Simenschy îl notează cînd *ṅ*, cînd *ṁ* şi cînd *ṁ* fără explicaţii şi fără justificare" (ibid.). Pentru alternarea lui *ṅ* cu *ṁ* cf. Whitney *(A Sanskrit Grammar* §§ 5 şi 73, c şi p. 518, rînd. 6 şi 8). Cît despre *ṁ*, oricine poate vedea că stă în loc de *ṁ* şi că este o literă greşită.

Cu aceeaşi generozitate Costa trece şi peste „lipsurile din paragrafele despre pronunţie (v. mai sus p. 4) — „trec şi peste accent", continuă Costa, (în paradigme e indicat pretutindeni accentul vedic, nu cel sanscrit clasic" (p. 140, al. 4). Nu ştiam că în sanscrita clasică se indică accentul. Nu cumva se indică accentul şi-n limba latină?

Tot de preteriţiune se foloseşte Costa şi la pagina 143, alin. 4: „Las deoparte multe alte inconsecvenţe, formulări vagi ale unor lucruri precise, formulări prea categorice ale unor lucruri vagi, exprimări neglijente (şi neclare)". Aceasta-i o simplă afirmaţie, care nu se bazează pe nimic, întrucît „lasă deoparte" exemplele pe care ar fi trebuit să le dea.

Lui Costa (p. 142, al. 4) nu-i place locul unde am aşezat, în tabelul de la p. 9 a gramaticii mele, *visarga* şi *anusvāra* şi susţine că acolo par a fi diftongi. În privinţa locului lor, cf. Whitney, o. c. § 5. Cît despre interpretarea ca diftongi a lui *ḥ* şi a lui *ṁ* şi *ṅ*, o lăsăm pe seama recenzentului. Acesta continuă cu rechizitoriul:

„Mai grave sînt alte adausuri care conţin idei greşite sau extrem de îndoielnice. Nu e adevărat că dintr-un grup consonantic final rămîne *întotdeauna* numai prima consoană (§ 14), pentru că grupurile (sic) consonantice radicale *rk*, rt *şi rt* se menţin (cf. Pānini 8, 2, 24). (p. 143, al. 2).

„Nu e adevărat că „al şaizecilea" se spune *ṣaṣṭitamā* sau *ṣaṣṭā* (§ 166) şi cu atît mai puţin că „dintre aceste două forme ultima este cu mult mai întrebuinţată". (§ 173). (Pānini 5, 2, 28 etc") (p. 143, al 2).

„Nu e adevărat nici că răd. *bhū* nu are perfectul mediu (§ 277)" (ibid.).

„Nu e adevărat... că aoristul pasiv (pers. a 3-a sg.) a rădăcinii *labh* e *alābhi* sau *alabhi* (§ 324, a)" (ibid).

https://biblioteca-digitala.ro

Așadar, după figura de stil a preterițiunii, recenzentul trece la aceea a repetiției (Cf., de pildă, Cicero, *Catilinara* I). Din nefericire, de cîte ori scrie „nu e adevărat", de atîtea ori contrazice realitatea. Să-mi fie permis să împrumut o singură dată expresia lui Costa : Tot ce spune recenzentul mai sus nu e adevărat, afară de ultima dată, cînd în loc de *alabhi* trebuia să stea în gramatica mea *alambhi* (§ 324, a). Într-adevăr, eu nu întrebuințez în gramatica mea cuvîntul „totdeauna", nici în § 14. Cît despre grupele consonantice *rk*, *rṭ* și *rt*, ele sînt o excepție rară, pentru care nu era nevoie să fie citat Pāṇini. Și excepțiile nu figurează în gramatica mea decît în mod cu totul... excepțional, potrivit principiului *ne quid nimis*, ignorat de Costa.

„Al șaizecelea" se spune *ṣaṣṭitamá* sau *ṣaṣṭá* (§ 166), și dintre aceste două forme ultima e cu mult mai întrebuințată (§ 173), în ciuda contestației lui Costa, bazată tot pe Pāṇini (5, 2, 28). Cele spuse de mine la §§ 166 și 173, citate mai sus, se bazează pe Whitney, Skr. Gr. 487, f : *„for the tens and intervening odd numbers from 20 onwards, the ordinal has a double form — one made by adding the full (*superlative*) ending tamá to the cardinal: thus viṅçatitamá, triṅçattamá, açītitamá etc; the other, shorter, in á with abbreviation of the cardinal ; thus, viṅçá 20 th ; triṅçá 30 th ; catvāriṅça 40 th ; pañcāçá 50 th ; ṣaṣṭá 60 th ; saptatá 70 th ; açītá 80 th ; navatá 90 th..... Of these two forms, the latter and briefer is by far the more common".* („pentru zeci și pentru numerele intermediare neperechi de la 20 înainte, numeralul ordinal are o formă dublă — una formată prin adăugarea terminației pline (de superlativ) *tamá* la numeralul cardinal ; astfel *viṅçatitamá, triṅçattamá, açītitamá* etc. ; cealaltă, mai scurtă, în *á*, cu prescurtarea numeralului cardinal ; astfel : *viṅçá* „al 20-lea ; *triṅçá*" al 30-lea ; *catvāriṅça* " al 40-lea" : *pañcāçá* „al 50-lea ; *ṣaṣṭá* „al 60-lea : *saptatá* „al 70-lea ; *açītá* „al 80-lea ; *navatá* „al 90-lea"... Dintre aceste două forme ultima, mai scurtă, este cu mult cea mai întrebuințată").

Rădăcina *bhū* nu are perfectul mediu, cu toate că recenzentul susține contrariul. Cf. Whitney o.c. 800, d : *„bhū is inflected as follows in the active (middle forms not quotable")* : „*bhū* se conjugă în felul următor la activ (nu se pot cita forme medii"). E drept că Stenzler îl conjugă și la mediu... dar pe cont propriu.

Și recenzentul continuă :

„În ciuda primelor două sūtre ale lui Pāṇini, Th. Simenschy afirmă (§ 9) că *ā* este și vocală simplă, și *guṇa*, și *vṛddhi*" (p. 143, al 2). Ceea ce spune Costa e de trei ori greșit : 1. regula de mai sus e la § 12, nu la § 9 ; 2. ea se găsește și la Whitney, o.c. ; 3. ea e formulată altfel de mine și ceva mai clar decît la Costa ; iat-o :

„În toate fenomenele de guṇa *a* rămîne neschimbat, căci *a* este propriul său guṇa ; tot astfel și ā rămîne și el neschimbat, atît în guṇa cît și-n vṛddhi" (§ 12). La § 9 se află tabelul de apofonie cu cele trei grade apofonice. Iată și ce spune Whitney. (§ 235, a) : *„But in all gunating proceses a remains unchanged — or, as it is sometimes expressed, — a is its own guṇa ; ā, of course, remains unchanged for both guṇa and vṛddhi"* („Însă în toate fenomenele de guṇa *a* rămîne neschimbat sau, după cum se spune uneori — *a* este propriul său guṇa ; *ā*, firește, rămîne neschimbat atît în guṇa cît și-n vṛddhi").

Și afirmațiile neîntemeiate nu sînt rare . Astfel :

„Această carte (gramatica mea) e un auxiliar al înțelegerii gramaticii istorice a limbii latine și grecești" (p. 140, al. 1). Nu m-am gîndit de loc la aceasta, și-n prefață eu spun cu totul altceva ; v. mai sus p. 1.

La p. 144, al. 1, Costa afirmă : „Alcătuitorul indicelui nu face deosebire între clasa a X-a a prezentului și cauzative". Cf. însă atît indicele cît și §§ 329 și 330 ale gramaticii mele.

Tot la p. 144 recenzentul mai afirmă : „Uneori, cîte un cuvînt (în indice) e rupt în două, cum se-ntîmplă cu *cit* și deziderativul său *cikits*". Costa n-a citit § 344, b din gramatica mea : „Unele deziderative și-au pierdut înțelesul lor special și au devenit verbe independente ; d.e. : *bhikṣ* „a cerși", *çikṣ* „a învăța", *cikits* „a vindeca", *çuçrūṣ* „a asculta" ; etc. De aceea cuvintele acestea figurează aparte și în indicele de cuvinte.

La p. 140, al. 3 se afirmă : „Atîta timp cît monumentul care e dicționarul de la Petersburg nu va fi înlocuit, cunoașterea scrierii *devanāgarī* e indispensabilă unui indolog". Nu văd ce legătură e între cunoașterea scrierii *devanāgarī* și dicționarul lui Böhtlingk. De altfel acesta, ca și celelalte dicționare, dă fiecare cuvînt și-n transcripție latină, pentru a înlesni consultarea, mai ales de către cei nefamiliarizați cu scrierea *devanāgarī*. Pe

https://biblioteca-digitala.ro

lîngă aceasta, începătorul în nici un caz nu va recurge la dicționarul în 7 volume mari al lui Böhtlingk. Chiar și sanscritistul deprins cu textele încă nu-l va întrebuința, decît doar atunci cînd va face un studiu special, nu însă pentru a citi vreo operă, fie din literatura vedică fie din cea clasică.

Cu acest prilej să-mi fie îngăduit a protesta împotriva unor termeni ca *indolog* și *sanscritolog*, terminați în *-olog*; ei sînt tot așa de nepotriviți cum ar fi, de pildă, *latinolog* sau *romanolog*. Termenii normali sînt *indianist* și *sanscritist*, la fel ca *latinist* și *romanist*. În sfîrșit nu trebuie uitată deosebirea dintre indianist și sanscritist, deosebire care pentru unii se pare că nu există.

În legătură cu aceasta trebuie relevată critica lui Costa privitoare la cuvîntul „terminație" (cazuală sau personală) din gramatica mea. Eu cred că oricine va citi cartea mea nu va avea nici cea mai mică îndoială în privința înțelesului cuvîntului „terminație", afară bineînțeles de recenzent, care se îndoiește de orice — afară de cunoștințele pe care le posedă.

Din cele spuse mai sus cred că s-a văzut deajuns ce valoare au criticile recenzentului. În cele ce urmează aceasta se va vedea și mai lămurit și totodată și scopul urmărit de Costa. Să trecem deci la ceea ce numește el „viciul fundamental al acestei gramatici" (p. 140, al. 4) și să-i analizăm critica. Recenzentul scrie:

„Am comparat manualul alcătuit de Th. Simenschy cu textul gramaticii de mai sus (Fr. Stenzler, *Elementarbuch der Sanskrit—Sprache, Grammatik—Texte—Wörterbuch*. Elfte Auflage, 1939) și am constatat următoarele (p. 140, al. 4):

Stenzler	*Simenschy*
Ähnliche Vokale sind solche, die sich nicht oder nur durch die Qualität unterscheiden.	Se numesc vocale asemănătoare acele care nu se deosebesc decît cel mult prin cantitate: d. e.: *a* şi *a*, *ā*.
19. Einfache ähnliche Vokale verschmelzen in ihre Länge.	Vocalele asemănătoare se contrag în vocala lungă corespunzătoare; d. e.: *a+a > ā*; *i+i > ī*; *a+ā > ā*; *u+u > ū* etc.
21. Einfache Vokale ausser *a* und *ā* gehen vor unähnlichen in ihre Halbvokale über.	Vocalele *i* (*ī*), *u* (*ū*) şi *r* se transformă înaintea unei vocale diferite în semivocalele corespunzătoare; d.e.: *i* (*ī*) > *y*; *u* (*ū*) > *v*; *r* > *r*.
22. Anlautendes *a* wird hinter *e* und *o* elidiert (§ 10): *te api* (auch diese) wird *te 'pi*.	*a* iniţial se elide după *e* şi *o* (*e+a > e*; *o+a > o*); d. e.: *te api > te'pi* „şi aceştia"; *açvah api > açvo'pi* „şi calul" (35, I,1).
23. Vor anderen Vokalen als *a* werden auslautende *e* und *o* zu *a* mit Hiatus.	*e* şi *o* devin *a*, dacă urmează o vocală (afară de *a*) (v. 22).
24. *ai* wird vor Vokalen in der Regel zu *ā*, *au* zu *āv*: *tasmai adāt* (diesem gab er) wird *tasmā adāt*; *tau ubhau* (diese beiden) wird *tāv ubhau*.	*āi* devine *ā*, iar *āu* devine *āv*, dacă urmează o vocală; d. e.: *tasmāi adāt > tasmā adāt* „el îi dădu"; *tāu ubhāu > tāv ubhāu* „aceştia doi".

Cum ar formula Costa regulile de mai sus, așa ca să nu semene nici cu regulile lui Stenzler nici cu cele din alte gramatici? Și de unde ar lua el alte exemple? Din alte gramatici? Sau citind întreaga literatură sanscrită și notînd tot ce ar putea servi ca exemplu la regulile pe care le-ar formula el? N-a observat recenzentul nici o deosebire în formularea regulilor din gramatica mea? N-a observat nici exemplele aduse sau corectate de mine? Firește că, potrivit criteriilor sale (v.p. 9), atît regulile, cît și exemplele mele, dacă nu sînt luate întocmai de la Stenzler, nu pot fi decît greșite. Dar dacă sînt și ele luate de undeva? Nu cumva crede că le-am născocit eu?

Aproape totdeauna formularea dată de mine regulilor diferă de aceea a lui Stenzler, fie prin preciziune și claritate, fie prin adăugiri sau omiteri, fie prin exemple. Cf. chiar pasajele citate de Costa la p. 140 și 141, mai ales paragraful 24. Oricine vede imediat că regula formulată de Stenzler: „*ai wird vor Vokalen in der Regel zu ā, au, zu āv*" este greșită și greșite sînt și exemplele aduse de el: „*tasmai adāt* wird *tasmā adāt*; *tau ubhau* wird *tāv ubhau*". Numai Costa n-a observat nimic, nici la Stenzler nici la mine. În gramatica mea regula și exemplele de mai sus sînt redate corect astfel: „*āi* devine *ā*, iar *āu* devine *āv*, dacă urmează o vocală; d. e.: *tasmāi adāt > tasmā adāt* „el îi dădu"; — *tāu ubhāu > tāv ubhāu* „aceștia doi".

https://biblioteca-digitala.ro

Exemplele luate de mine de la Stenzler se găsesc și-n alte gramatici. Foarte multe exemple au fost luate și de mine din alte gramatici, ca de pildă *duhitrarthe* > *duhitrarthe* și *açvah api* > *açvo 'pi*. Despre acestea spune Costa (p. 141 jos): „Th. Simenschy a adăugat cele două exemple socotind că face bine dacă dă ceva mai mult decît autorul german; întîmplarea face însă ca amîndouă exemplele să fie greșite: *duhitr—arthe* > *duhitrarthe* nu are ce căuta în capitolul: „Schimbări fonetice în propoziție", pentru că e cuvînt compus (*duhitr* e temă, nu formă independentă); iar *açvah api* > *açvo 'pi* nu are ce căuta în secțiunea „Vocale finale și inițiale", pentru că *açvah* se termină în consoană".

Argumentarea de mai sus pare a fi de o logică de fier; numai că „întîmplarea face" ca cele două exemple criticate să fie totuși bune și să se găsească în gramatica lui Whitney, și anume *duhitrarthe* la § 129, iar în loc de *açvo'pi* stă *indro'bravīt (indrah abravīt* (§ 135). Nu era însă nevoie de Whitney pentru aceasta, ci... de ochi: *açvah api* > *açvo'pi* este destul de clar în sine; iar cine nu-i lămurit în privința lui *açvah* > *açvo*, trebuia să caute explicația la § 35, I. 1, la care fac trimiterea. S-ar părea că mai rămîne valabilă obiecțiunea că *duhitrarthe* e un cuvînt compus și nu două cuvinte separate. Cf. însă § 38 al gramaticii mele: „Regulile de la 19—37, privitoare la schimbarea sunetelor în propoziție, se aplică în general și la schimbările înăuntrul cuvintelor".

Necunoscîndu-l decît pe Stenzler, Costa nu se sfiește să afirme că întreaga gramatică a lui Stenzler a fost copiată de mine; iată propriile sale cuvinte: „Nu am de gînd să retipăresc aici gramatica lui Stenzler în paralel cu a lui Th. Simenschy și nici măcar să dau o listă a paragrafelor pe care Th. Simenschy le-a transcris din cartea lui Stenzler". Rău face Costa că nu are de gînd să retipărească gramatica lui Stenzler în paralel cu a mea; căci atunci s-ar fi văzut imediat deosebirea dintre formularea pe care o dau eu și aceea pe care o dă Stenzler regulilor, precum și omiterea a ceea ce era inutil în ele și adăugarea a ceea ce era necesar pentru înțelegerea lor. Căci regulile date de Stenzler nu sînt chiar așa de clare cum își închipuie Costa. Cf. cele citate mai sus și felul cum le-am formulat și exemplificat eu. Pe lîngă aceasta, recenzentul nu ține seamă de două lucruri: 1. că marea majoritate a paragrafelor și subdiviziunilor din gramatica mea lipsesc la Stenzler; 2. că marea majoritate a paragrafelor și subdiviziunilor din gramatica lui Stenzler, împreună cu exemplele respective, sînt și ele împrumutate din altă parte, mai ales din Kielhorn.

M-am folosit și eu, acolo unde a fost cazul, nu numai de manualul de limba sanscrită, foarte elementar, al lui Stenzler, ci și de alte gramatici, indicate de mine în bibliografie. Poate că un recenzent mai norocos va descoperi și aceste împrumuturi.

Nu încape nici un fel de îndoială că și Stenzler n-a inventat regulile și paradigmele sale. Le-a luat și el din alte cărți și nu din studiul direct al limbii sanscrite, căci ar fi fost o muncă inutilă și absurdă pentru un manual destinat unor începători.

Aproape toate paradigmele și exemplele lui Stenzler nu aparțin autorului. Și doar pe ele se bazează morfologia și la ele se aplică fonetica. Pînă și formularea regulilor și ordinea în care-i expusă materia nu-i aparțin lui Stenzler. Și totuși cartea lui a ajuns în 1952 la a 13-a ediție!... și anul acesta a mai apărut una.

Atunci ce-i aparține lui Stenzler? Metoda. Și ce-mi aparține mie? Tot metoda. Ea este a mea, neîmprumutată de la nimeni. Se poate vedea îndată lucrul acesta numai răsfoind manualul meu sau citind pur și simplu prefața.

Contribuția mea, pe care recenzentul n-a vrut s-o vadă, este indicată în prefața cărții mele și o arăt încă o dată și aici:

1. Transcrierea în alfabetul latin a tuturor cuvintelor, exemplelor și paradigmelor sanscrite.
2. Alegerea, simplificarea și formularea regulilor.
3. Formulele fonetice (d.e.: *t* + *ç* > *c* + *ch*; sau *dh* + *t* > *d* + *dh*).
4. Alegerea și aranjarea paradigmelor, în special la conjugare (v. tabelele respective).
5. Explicarea tuturor paradigmelor.
6. Separarea terminației de tulpină în toate paradigmele.
7. Comparațiile cu greaca și cu latina.
8. Accentul vedic: formularea regulilor și accentuarea peste tot a paradigmelor.

La care se mai pot adăuga:

9. Indicele sanscrit și cel de materii.
10. Tabla de materii.
11. Bibliografia.

https://biblioteca-digitala.ro

Pe cînd în manualul lui Stenzler gramatica ocupă numai 66 de pagini, cu 325 de paragrafe, restul fiind ocupat de crestomație și de vocabular, gramatica limbii sanscrite alcătuită de mine cuprinde 164 de pagini, din care 145 de pagini cu 401 paragrafe alcătuiesc textul propriu-zis.

Recenzentul nu cunoaște decît gramatica lui Stenzler ; altfel ar fi văzut cît de „original“ este însuși Stenzler. Și pentru ca oricine să se poată convinge de aceasta, dăm mai jos un tabel în care se arată concordanța desăvîrșită între gramatica lui Stenzler și cîteva din principalele gramatici, în ordine cronologică, și anume acele ale lui Fr. Bopp (*Kritische Grammatik der Sanskrita—Sprache*, zweite Ausgabe, Berlin, 1845), W. D. Whitney (*A Sanskrit Grammar*, fifth edition, Leipzig, 1924) și A. Thumb (*Handbuch des Sanskrit*, zweite Auflage, Heidelberg, 1930).

Cifrele indică paragrafe ; cele din același rînd arată reguli și paradigme indentice.

Bopp	Whitney	Thumb	Stenzler
		43	1
		43,1	1,1
		169	19
		173	25
		83	45
155	310	229	56
	1098, b		59
	278		60
	364		*63*
p. 82, 4			*65*
168	343, a	269	*66*
168	343, d	269	*67*
p. 82, 5, 10	341	273	*68*
p. 82, 6	339, 341	275	*69*
	344		*70*
p. 82, 12	351	283, 290	*71*
170	366	287 A	*72*
p. 82, 8, 13	364	289	*73*
171			*74*
p. 82, 16	373, 376	298, 300	*75*
p. 82, 14, 15	373, a	298	*76*
173	373	299	*77*
174	371, h, i	299	*78*
p. 82, 18	361, b, c, a	293, 295	*79*
p. 82, 21, 23, 154	391, d, e	317	*81*
	414	330	*83*
	418	332	*84*
	392, a	299 A 2	*86*
		323	*89*
187	450, b	325	*90*
		327	*91*
191	424	304	*92*
	424	304	*93*
	424	305	*94*
192	427, 428	307	*95*
	440	311	*96*
	461	335	*97*
	461	338	*98*
176	408, 409, b, d	320, 321	*99*
195	430, a	341	*100*
	433	345	*101*
199	393	318	*102*
205	394	337	*103*

https://biblioteca-digitala.ro

Bopp	Whitney	Thumb	Stenzler
213	404	343	*104*
200	361, d	295	*105*
197	402		107
	473, d		*110*
	413		130
	553	417	*132*
	590, a—d	416, 1—4	136, 1—4
	735—742	469	*142*
	747 ; 745, d, c 753, b ; 763 764 ; 756, a 758, 746, 745 748, 749	471	143
297			144
		478	145, 1
	566		*145, 4*
	657, a		146, 1
	639, 640, 641		148, a
	621, a		148, b
p. 164, 2	612, b ; 616, a 617, b ; 620, b	479	*150*
	612, c, d	480, 484, 3	*151*
312	612	481	*152*
329	636	488	*153*
321	631	490, a	*154*
317	632	490, b	155
315	626	483	156
313	629	484, 2	*157*
324	637	486	*158*
327		485	159
322	621, c	484, 4	160
326		484, 5	161
	627		162
325	638		163
p. 164, 3	647, a, b	491	*169*
333	667	495	*170*
	663	494, 1	*171*
	665	494, 2	172
	697		173
	697, a		174
	698, 702, 703, 706	498	*175*
	698, a ; 703, a		*176*
	711	499	*177*
p. 164, 7	684	504	*180*
	698 B	500	181
	714	502	*182*
	718		183
	722, a		184
	728, a	508	186, a
	730, a—b	508	186, c
		569 A	187
		520, 1	193, a
	788	520, 3	193, b
		520, 2	193, c
	797		196
	797, c	517	197, a

https://biblioteca-digitala.ro

Bopp	Whitney	Thumb	Stenzler
	800, i		200
		522	*202*
p. 254		516, b	*204*
p. 254	800, k	516, a	*205*
		525	205, a
p. 254	800, e	527	*206*
	800, d		*209*
	790, a		210
418	801, a		*211*
	1071, a, c		212
	1070, a		213
	825		215
p. 248, 5	828		*216*
p. 248, 5	829, a, b	537	*216*
	846		217
	854, c		218
	863, c		219
	856		220
	879, a		222, 1
	880, a, b		223, 1, 2
	881, a		223, a
	881, b		223, b
p. 248, 1	882	545, b	*224*
	899, a		226, 1
	899, b		226, 2
p. 248, 4	911	556	*228*
p, 248, 2	916, 918	559	*229*
	924		*232*
		575	236
	940, b		*237*
	844		245
	844, b		246
	998, f		247
	1041, i		255
	1045, 1046		257
	1050, 1028, a, b		259
	1030, a		260
	1034—1036		261
	1000, a		265
	954—955	614	*277*
	957, a—d	620	279, a—d
	959		280
		622	281
	989		283
	994, g		283 Anm.
		638	284
		650	*299*
		651	300
		654	303

Din acest acest tabel se poate vedea că, din 325 de paragrafe, cît are gramatica lui Stenzler, 145 sînt exact la fel și-n celelalte gramatici. Din aceste 145 de paragrafe 70 sînt paradigme și tabele (subliniate în coloana Stenzler). Numai 9 paradigme îi aparțin — provizoriu — lui Stenzler, în caz că nu le-a luat și pe acestea de undeva, de pildă de la Kielhorn.

https://biblioteca-digitala.ro

Din tabelul de mai sus mai rezultă că tot așa de bine ar fi putut să mă acuze recenzentul că am luat regulile și exemplele din gramatica mea de la Bopp, de la Whitney sau de la Thumb.

Din cele ce preced se vede clar că recenzia lui Costa are la bază următoarele criterii :

1. Tot ce se găsește atît în gramatica mea, cît și-n acea a lui Stenzler, e luat de acolo.

2. Tot ce nu se găsește și-n gramatica lui Stenzler, e greșit sau, în cazul cel mai bun, „trezește adînci bănuieli“ (în mintea recenzentului ; cf. p. 2).

3. Greșelile de tipar se datoresc neștiinței sau neglijenței.

4. Gramatica mea, și-n general tot ce aș mai publica, nu trebuie să aibă nici o calitate, ci numai greșeli.

Pentru a da autoritate afirmațiilor sale, recenzentul îl citează pe Pāṇini de patru ori la p. 143 (sūtrele : *8, 2, 24 ;* 5, 2, 58 ; *7, 1,* 69 și *1, 1,* 1—2). Dar Pāṇini a trăit acum 2400 de ani și de atunci gramatica sanscrită a mai făcut ceva progrese. De aceea sūtrele lui Pāṇini trebuie interpretate cu multă băgare de seamă.

Recenzentul are ochi de Argus pentru cele mai mărunte greșeli ; ba adesea vede și greșeli care nu există ; însă e miop pentru greșeli mai importante, ca de pildă cea de la pagina 28 din gramatica mea, și cu desăvîrșire orb față de orice merit al ei, oricît de evident ar fi pentru cine vrea să vadă. Costa face parte din categoria acelora care văd totul pe dos și care urmăresc un dublu scop : să etaleze o erudiție sterilă și adesea șubredă și să defăimeze. Lucrul acesta rezultă în mod cît se poate de evident din felul cum recenzează Costa gramatica mea, cum exagerează cele mai neînsemnate greșeli, cum trece sub tăcere contribuția mea, cum afirmă că l-am copiat pe Stenzler, fără a ține seamă de felul cum am formulat și simplificat sau întregit regulile, acolo unde m-am folosit și de gramatica lui.

Probitatea științifică lipsește din recenzia lui Costa. De la început pînă la sfîrșit el nu găsește în gramatica mea nici o calitate. Totul e sau copiat după Stenzler sau plin de greșeli sau neclar și confuz.

Din recenzia lui Costa reiese că o gramatică sanscrită elementară trebuie să îndeplinească, între altele, următoarele condiții : 1. să fie infailibilă ; 2. să fie în același timp și crestomație ; 3. să fie scrisă în *devanāgarī* (adică să fie secretă) ; 4. să nu conțină decît ceea ce cuprinde gramatica lui Stenzler, dar să se deosebească așa fel de ea, încît să nu se descopere ; 5. să indice toate excepțiile — mai ales raritățile din gramatica lui Pāṇini ; 6. să fie descriptivă, dar și comparativă (ca să n-o înțeleagă începătorii) ; 7. să iasă în întregime din capul autorului, ca Minerva din capul lui Jupiter ; și 8. să placă tuturor.

Ultima condiție mi se pare cea mai grea.

Recenzia lui Costa se termină cu verdictul : „Gramatica limbii sanscrite a lui Th. Simenschy nu poate fi primită ca o lucrare originală și utilă“. Dar, cu mult înainte de acest verdict, publicul cult a primit cartea mea cu bucurie și entuziasm ; și numai după cîteva săptămîni de la apariția ei, nu se mai putea găsi prin librării nici un exemplar.

https://biblioteca-digitala.ro